Pavol Rankov

KOMŠINICA

Stanujem na trećem spratu u jednom od poslednjih blokova zgrada koji su sagrađeni u našem gradu. Nikada ne koristim lift, zato što u malom prostoru koji se kreće vertikalno imam mučan osećaj u želucu. Možda je to jedna od onih fobija koje, navodno, na svakom koraku vrebaju modernog čoveka. Ne znam da li sam moderan čovek. Ja sam kuvar u restorančiću pored autobuske stanice. To nije posao modernog čoveka. Da sam kuvar u onom čuvenom vegetarijanskom restoranu u pešačkoj zoni, gde na ručkove dolaze glumci, balerine i stranci zaposleni u okolnim bankama, to bi bilo nešto drugo. Tad bih možda bio moderan.

Stanujem u stambenom bloku, a to već samo po sebi nije moderno. Ne poznajem tu skoro nikog. Prolazim pored njihovih vrata, poznajem zvukove i vonj koji se odatle širi, ali ne znam ko su. Ne prisluškujem na tuđa vrata, iako povremeno usporim korak, kad načujem zanimljivu razmenu mišljenja ili pesmu koju volim. Ne uhodim, samo želim te ljude bolje da upoznam.

Živim sam i vrlo rado bih se zbližio makar sa komšijama koje žive preko puta. I to je nemoguće. Vlasnik stana ga izdaje ljudima koji u njemu borave samo kratko. Najduže su tu stanovala dvojica Kineza. Uopšte nisu znali slovački, a za dve godine, koliko su tu proveli, nisu naučili ni da se jave. Na moje „'bar dan" odgovarali su onim njihovim čudnim širokim neiskrenim osmehom. Naravno da nisu naučili naš jezik, kad ni na naše vreme nisu uspeli da se naviknu. Njihov režim je bio potpuno suprotan. Noću su bili budni, a preko dana je kod njih vladala tišina. Ako su bili kod kuće, onda su spavali.

Pre Kineza u tom stanu su stanovale četiri studentkinje, koje su mi se obratile jedan jedini put, kad im je trebalo popraviti kotlić. Posle Kineza, u stan preko doselio se mladi par. Navodno su radili na televiziji. Bili su vrlo ljubazni i stvarno su mi bili dragi. Ali može li kuvar iz zadimljene krčme biti ravnopravan partner ljudima iz medija? Mislim da ne, tako da sam ih radije izbegavao. Kad su se odselili, stan je dva meseca bio prazan.

* * *

Na posao odlazim već u sedam, da stignem da spremim supe, a kući se vraćam tek oko šest uveče. Kad su se nove komšije tokom dana doselile, nisam ni primetio. Ne znam kog dana su došli, ali na Jozefov imendan su već stanovali tu. To znam sigurno, zato što se vlasnik našeg restorana zove Jozef i za njegov imendan redovno imamo popust od pedeset odsto na pojedina jela. To privuče mnogo gostiju i ja imam puno posla.

Tog dana bilo je upravo tako. Dovukao sam se kući potpuno smlavljen i odmah sam legao u krevet. Oko ponoći me je probudila buka iz stana preko. Najpre sam čuo muško urlanje. Zvučao je kao duboki bas. Zaključio sam da taj momak mora da je velik i snažan. S njim se svađao umoran glas mlade žene, koji je povremeno prerastao u plačljive jecaje. U višespratnici kroz noseći zid ne možete razaznati o čemu ljudi razgovaraju, čak ni kad jedno na drugo viču, ali zato možete identifikovati najrazličitije zvukove. Začuo se pra-

sak razbijenog stakla, tresnula su vrata. A zatim je tupo odjeknulo, kao da se nešto veliko srušilo na pod. Pomislio sam kako je onaj momak ženu udario i ona je pala.

Iako sam ga po glasu zamišljao kao snagatora, odlučio sam da se umešam. Ustao sam i izašao na stepenište. Tamo sam kratko osluškivao, ali već je bila tišina. Ako je ženu gurnuo na pod, svađa je time završena. Na kraju sam pozvonio, više zbog sebe nego zbog nje.

Trajalo je dosta dugo dok se vrata nisu otvorila. Za to vreme pročitao sam sa pločice: *Alan Mokroš*. Taj mladi muškarac bio je doduše zaista stasit, ali uopšte nije izgledao opasno. Nije se poneo arogantno, očigledno su mu okolnosti bile neugodne. Nije sačekao da počnem da se žalim, nego se odmah izvinjavao. Rekao je kako mu je žao što se upoznajemo u ovakvoj situaciji. Njegova žena je imala neku proslavu u firmi (setio sam se imendana). Popila je više nego što može da podnese. Ali komšija je odmah dodao kako se to sigurno neće ponoviti. Ona je takoreći apstinent. Upravo zato se napila, što nije navikla. Sad mi je bilo žao što sam im pozvonio. Trebalo je radije da sačekam, da čujem šta će se dalje dešavati i ustanovio bih da je opet tišina. Tako sam rekao i novom komšiji – izgleda da će sad biti tišina. Muškarac je potvrdno klimnuo glavom. Ženu je navodno smestio u krevet i sad već spava. Upozorio sam ga kako joj tokom noći može biti loše. A on je umesto odgovora pokazao na moja vrata. Promaja ih je gotovo zalupila, jedva sam priskočio i unutra ugurao nogu. Jauknuo sam od bola, jer su mi vrata pričkinula palac. Komšija me je pitao da li je sve u redu. Poželeo sam mu laku noć i zatvorio vrata. U kupatilu sam se pogledao u ogledalo. Omaleni čupavi tip u flanelskoj pidžami i kariranim penzionerskim papučama. U poređenju sa stasitim mladim komšijom bio sam smešan. Dobro što me ovakvog nije videla njegova žena.

Kasnije te večeri je zaista bila tišina. Ali i tako nisam mogao da zaspim. Situacija me je poremetila, morao sam o tome da razmišljam, da u glavi prevrćem sve što mi je rekao. Postepeno sam postajao siguran da me onaj čovek nešto slagao. Zašto je morao da doda kako komšinica ubuduće više nikad neće biti pijana? Zato što je pretpostavljao upravo suprotno. Jadnik.

Prve večeri o svojoj novoj komšinici ništa lepo nisam mislio.

* * *

Kad sam sledećeg jutra otvorio vrata, u skliskom letu na pod se spustio koverat koji je u njima bio zadenut. Odmah sam znao da je to pismo od komšinice. Nisam morao ni da pogledam potpis (*Jana Mokrošova*). Ali kad sam počeo da čitam, njenim rukopisom sam bio iznenađen. Bilo je to pismo čvrsto i odlučno, takoreći muževno, tako svojom rukom ne vlada jedna alkoholičarka. Takav rukopis kod žene verovatno je izraz visoke inteligencije. Komšinica je pisala kako joj je žao što je prethodne večeri izvodila gluposti (malo ko je toliko samokritičan da o sebi napiše kako izvodi gluposti). Obećala je da se to više neće ponoviti.

Ovakve reči od odraslog čoveka, makar samo u pismu, uvek su neprijatne. U tom trenutku postao sam siguran da su moje komšije pristojni ljudi. A ja sam nevaspitani davež. Pošto-poto toj ženi – koja sigurno nije alkoholičarka – morao sam da *se izvinim* za to što se ona *izvinila* meni. Na putu do posla razmišljao sam o načinu na koji da objasnim svoje konfliktno ponašanje.

Vrata svog stana uveče sam otključavao mnogo duže nego inače, ali komšinica nije izlazila.

Kao većina pristojnih ljudi, i ja osećam odbojnost prema ženama koje piju. Sa komšinicom je to bilo drugačije, verovao sam da ona nije alkoholičarka. Desilo joj se samo jedanput. To je potvrđivalo ne samo ono pismo, nego i njeno kasnije ponašanje. Zaista više nikad nisam čuo njenu viku.

Veoma sam želeo da upoznam Janu Mokrošovu. Bilo je neverovatno koliko dobro sam se sećao njenog glasa. Kroz zid je istina zvučao umorno, ali u njemu je istovremeno bilo i mudrosti i životnog iskustva. Bio je to glas čoveka sa kojim bih konačno u ovoj višespratnici mogao da popričam.

Prošlo je nedelju dana, onda ceo mesec, ali još mi nije uspevalo da sretnem komšinicu. Pritom sam se zaista trudio da dođe do susreta. Ujutro sam polako zaključavao, uveče još sporije otključavao. Đubre sam iznosio svakog dana. Više to nisam radio kao pre, kad bih uhvatio plastičnu kesu sa smećem i na putu do posla je ubacio u kontejner. Sada sam uveče izlazio iz stana samo zato da bacim đubre. Zapravo suprotno: iznosio sam đubre da bih imao zašto da izađem iz stana i budem na stepeništu. Smišljeno sam ponavljao situacije u kojima sam komšinicu mogao da sretnem. Nisam to radio loše, ali nisam imao sreće. No, zato sam komšiju redovno sretao. I on je često iznosio đubre. Jedan prema drugom smo se odnosili vrlo prijateljski. Uvek sam ga pitao kako je i kako mu se sviđa život u našoj zgradi. Odgovarao je da su (dakle on i žena) zadovoljni.

Nikada nisam imao hrabrosti da za Janu pitam direktno. Plašio sam se da ne pomisli kako sam znatiželjan u vezi sa njenim odnosom prema alkoholu. Komšija je i tako redovno pričao o njoj. Jednom je rekao kako pravi veliko spremanje, drugi put kako već drugu nedelju ima anginu.

Prilikom jednog od naših susreta (pored kontejnera) spomenuo sam kako je baš čudno što njegovu ženu još nisam sreo. Komšiju to nije iznenadilo, pošto Jana često ide na službena putovanja, tako da ili odlazi rano ujutro i dolazi tek uveče, ili uopšte ne spava kod kuće. Kada je u kontejner ubacivao svoju kesu sa smećem, progunđao je kako je opet ostavila da se pokvare dve kile mesa.

* * *

U to vreme sam već u predsoblju provodio čitave sate. Osluškivao sam zvukove spolja, a kad bih uhvatio i najmanji šum, odmah sam priskakao vratima i gledao kroz špijunku da li ću videti komšinicu.

Jednom sam ugledao kako iz susednog stana izlazi mlada žena. Brzo sam uzeo kesu sa smećem i otvorio vrata. Spazio sam komšiju kako nešto šapuće na uvo mladoj ženi. Izgledala je dosta vulgarno. Napadno našminkana, visoke potpetice, svetlucava torbica. To definitivno nije bila Jana Mokrošova iz moje mašte. Kada me je ugledala, nije se ni javila, samo se okrenula ka stepeništu i brzo strčala dole.

Ostao sam da stojim na vratima. Bio sam iznenađen njenom pojavom. Komšija je sigurno primetio moju zbunjenost. Užurbano mi je objašnjavao kako je to bila prijateljica njegove žene. Navodno je bila da tračari sa Janom. A onda je besmisleno dodao da se žena već kupa. Tada je bilo jasno da me komšija laže. Kako bi se Jana već mogla kupati kad

joj prijateljica upravo odlazi. Žena koju sam video bila je njegova ljubavnica. Mokroš je iskoristio ženin službeni put.

* * *

Naknadno sam postao svestan da je komšijino neverstvo u meni izazvalo još veće interesovanje za njegovu ženu. Doduše, to je već bilo nešto više od interesovanja. Povremeno sam zamišljao kako će muža napustiti i preseliti se kod mene. Bile su to gluposti. Ne zato što sam sanjao o ženi koju još nisam video rođenim očima nego zato što ona nije videla mene. Morala je od mene biti barem deset godina mlađa, verovatno se kretala i u boljim krugovima nego ja. Možda u restoran u kom sam radio nikada ne bi ni kročila. Nisam u nju bio zaljubljen (samo idiot bi se zaljubio u ženu koju nije video), ali postala je deo mojih planova za budućnost.

Kada sam se nakon nekoliko dana vraćao sa posla, našao sam u vratima pisamce. Ovoga puta nije bilo u koverti. Komšinica mi je pisala kako će uveče u sedam početi havarijsko isključenje gasa. Radnik gasovoda po podne je o tome lično obaveštavao sve stanare. Potpisala se Jana M.

Navela je samo inicijal prezimena. Bilo je u tome nečeg prisnog, kao da se već oslovljavamo samo imenima. To me je prilično uzbudilo. U svakom slučaju, imao sam izgovor da im pozvonim na vrata.

Otvorio mi je komšija. Drsko sam ga upitao da li je njegova žena kod kuće. Odgovorio je da se kupa (njegov univerzalni odgovor). Objasnio sam mu kako sam hteo da je utešim, da se ne plaši, jer isključenje gasa neće dugo trajati. U našoj ulici su i stanovi za zaposlene u gasovodu. Ovde svaki kvar jako brzo uklanjaju. Komšija mi se zahvalio i zatvorio vrata. Video sam da mu moje interesovanje za Janu nije prijalo.

* * *

I dalje sam često mislio na komšinicu. Zamišljao sam njeno lice (mršavo s istaknutim jagodicama i svetlom nežnom kožom, plave oči, tamnocrvene tanke usne), kosa (duga i crna kao gavran), ruke (bele, tanke sa plavičastim žilicama). Zamišljao sam njen glas, onako kako sam ga čuo pre. Zvučao je tako umorno, kao da joj je već dosta života. Bio sam siguran da sa komšijom nije srećna. Možda je već otišla od njega. Možda ga je napustila odmah posle one večeri kad ju je udario i kad je pala. Možda se komšija samo preda mnom pravio da supruga još živi s njim. Možda to više nije bilo tako.

Šteta što je naš restoran otvoren i vikendima. Mogao sam sa komšinicom popričati bar one subote kad su se selili. Kad sam uveče došao kući, veliko vozilo za selidbe sa njihovim nameštajem već je bilo u odlasku, a komšija je upravo utovarao poslednje sitnice u auto.

Pružio sam mu ruku i poželeo mnogo sreće. Tužno mi je odgovorio da bi najradije sve vratio unazad, do dana kad su se ovamo preselili. Tada je navodno još bio srećan. Nisam znao šta da kažem na to, nikada dotad nismo prisno razgovarali. Osim toga, ja bih sa Janom sigurno bio srećan uvek i svuda.

Popeo sam se gore i otključao vrata. Više nije imalo smisla pretvarati se da tražim ključeve ili iznosim đubre. Znao sam da je susedni stan prazan.

Zato sam se ozbiljno prepao kad su se vrata iza mene otvorila. U vratima je stajala žena neodređenih godina. Na trenutak sam spazio njeno otečeno i flekavo lice. Onda ga je zaklonio deblji ulepljeni pramen plave kose, koji joj je skliznuo s glave. Kroz masne pramenove u mene je gledalo krvlju podliveno oko, koje nije uspevalo da izoštri pogled. Htela je nešto da kaže, ali jezik joj je otkazao poslušnost, tako da se njene reči nisu mogle razumeti. Brzo sam za sobom zatvorio vrata i naslonio se na njih, kao da je postojala opasnost da će ona žena probati da ih razvali.

Ne verujem da sam tad video Janu Mokrošovu. Ona je ipak morala izgledati potpuno drugačije. Imala je svetlu nežnu kožu, istaknute jagodice, plave oči, tamnocrvene tanke usne i dugu crnu kosu. Ona nije bila alkoholičarka.

Ono što je izašlo iz stana preko puta sigurno je bilo priviđenje, hodajući mrtvac, grozna spodoba koju nikad neću zaboraviti. Meni selidba neće pomoći.

(Sa slovačkog prevela Miroslava Kadlečik)